

**Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University,
Aurangabad**

Syllabus

M.A. II - Year

Pali and Buddhism

Semester - III & Semester - IV

(Effective from - June 2010 - 11 Onwards)

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad
M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - III

Paper - IX विनयपिटक साहित्य

Marks - 50

महावग्ग (विनयपिटक) :

Marks - 30

Text

- i बोधिकथा
- ii पञ्चवग्गिय कथा
- iii धम्मचक्कपवत्तन सुत्त
- iv यस पब्बज्जा
- v दुतीय मारकथा
- vi भद्दवग्गियवत्थु
- vii सारिपुत्त - मोग्गल्लान पब्बज्जा

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) विनयपिटके - महावग्गपालि - पधान संसोधको, भिक्खु जगदीस कस्सपो.
बिहार राजकियेन पालि, पकासन मण्डलेन पकासिता
- २) विनय पिटक - हिन्दी - राहुल सांकृत्यायन.
- ३) पालि साहित्य का इतिहास - डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
- ४) पालि साहित्याचा इतिहास - डॉ. ग.वा तगारे
- ५) धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त तथा अनत्तलक्खन सुत्त.

अनुवादक भदन्त अंगुलीमाल
शाक्यपुत्र महाथेरो

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - IV**

Paper - IX विनयपिटक साहित्य

Marks - 50

महावग्ग (विनयपिटक) :

Marks - 30

Text -

- i पाचित्तिय धम्मा (भिक्षु पात्तिमोक्ख)
- ii पठमसांगिति व दुतिय सांगिति (चुल्लवग्ग - वि.वि.)
- iii ग्रंथ परिचय - पात्ति मोक्ख व चुल्लवग्ग

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) विनय पिटके - चुल्लवग्ग पालि- पधान संसोधको, भिक्षु जगदीस कस्सपो.
बिहार राजकियेन पालि पकासन मण्डलेन पकासिता
- २) मात्तिमोक्ख - डॉ. विमलकीर्ति, प्रगतिवादी प्रकाशन, नागपूर
- ३) श्रामणेण विनय - प्रा. भिक्षु एम. सत्यपाल
- ४) त्रिपिटक सार - डी. नंदबोधी महाथेरो
- ५) पात्तिमोक्ख सुत्त - पालि - मराठी अनुवादक मा.शृ मोरे कौशल्य प्रकाशन, औरंगाबाद.

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - III**

Paper - X सुत्तपिटक साहित्य

Marks - 50

Text - खुद्दकनिकाय

Marks - 30

१	धम्मपद ग्रंथ परिचय, अंतरंग व महत्त्व	-	०५
i)	यमकवग्ग (धम्मपद)		१०
ii)	अप्पमाद वग्ग (")		
iii)	चित्तवग्ग (")		
iv)	पुप्फवग्ग (")		
v)	बालवग्ग (")		
२)	सुत्तनिपात ग्रंथपरिचय	-	०५
i)	धनियसुत्त (सुत्तनिपात)		१०
ii)	कसिभारद्वाज सुत्त (")		
iii)	पराभवसुत्त (")		
iv)	आलवक सुत्त (")		
v)	महामंगल सुत्त (")		

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) धम्मपद (मराठी अनुवाद), डॉ. भ.ग. बापट
- २) धम्मपद (") डॉ. भिक्खु, खमेधम्मो.
- ३) धम्मपद (हिन्दी) डॉ. भदन्त आनंद कौसल्यायन
- ४) सुत्तानिपात - (हिन्दी) भिक्षु धर्मरक्षित
- ५) सुत्तनिपात - मराठी प्रा. भिक्खु एम. सत्यपाल
- ६) पालि साहित्य का इतिहास - भरतसिंह उपाध्याय

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - IV**

Paper - X सुत्तपिटक साहित्य

Marks - 50

Text -

Marks - 30

१	थेरगाथा ग्रंथ परिचय निवडक	१०
i)	नदीकस्सप थेर	
ii)	गयाकस्सप थेर	
iii)	वक्कलित्थेर	
iv)	सोपाकत्थेर	
v)	सुनीतत्थेरी	
२)	थेरीगाथा ग्रंथ परिचय निवडक थेरी	१०
i)	पुण्णिकाथेरी	
ii)	रोहिणी थेरी	
iii)	किसा गोतमी थेरी	
iv)	अम्बपाली थेरी	
v)	महापजापति गोतमी थेरी	
३.	चरियपिटक ग्रंथ परिचय	
i)	संख चरियं	
ii)	कुरुधम्म चरियं	
iii)	महासुदस्सन चरियं	
iv)	सिविराज चरियं	
v)	ससपण्डित चरियं	

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) थेरगाथा (हिन्दी) डॉ. विमलाकिर्ति
- २) थेरगाथा - मराठी - डॉ. भाऊ लोखंडे
- ३) थेरीगाथा - मराठी - डॉ. शेषराव मेश्राम
- ४) चरिया पिटक - पाली - मराठी
- ५) चरिया पिटक - डॉ. पी.टी. गणवीर
- ६) जम्बुद्विपातील आदर्श स्त्रीरत्ने - (खंड - १,२,३), भिक्खु अंगुलिमाल शक्यपुत्र महास्थविर

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - III**

Paper - XI अनुपिटक साहित्य

Marks - 50

Text -

Marks - 30

- १ अनुपिटक साहित्यातील ग्रंथ परिचय
- २ मिलिन्द पत्रह पालि ग्रंथपरिचय
- i बाहिर कथा (१ ते १९)
- ii. लक्खमपत्रहे (महावग्ग - १ ते १५)

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) मिलिन्दपत्रह पालि - सम्पादको, डॉ. विमल किर्ति
- २) मिलिन्द प्रश्न - सदानंद स्थविर, सुगत प्रकाशन, नागपूर
- ३) मिलिन्द प्रश्न - हिन्दी - भिक्खू जगदीस काश्यप
- ४) त्रिपिटक सार - डी. नंदबोधी महाथेरो
- ५) पालि साहित्याचा इतिहास - ग.वा. तगारे

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - IV**

Paper - XI अनुपिटक साहित्य

Marks - 50

Text -

Marks - 30

१. Buddhist Kings
  - i. राजा बिम्बिसार
  - ii. राजा अजातसत्तु
  - iii. सम्राट अशोक
  - iv. राजा हर्षवर्धन
  - v. राजा कनिष्क
  - vi. राजा मिलिन्द
२. आधुनिक भारतात बौध्द धम्म (१९५६ ते २०१०)

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) बुध्द विश्व विजय - भिक्षु निर्गुणानन्द महाथेरो
- २) प्राचीन राजवंश और बौध्दधर्म - डॉ. अच्युतानंद घिल्डीयाल
- ३) एशिया के महान बौध्द सम्राट - डॉ. भदन्त सावंगी मेघंकर
- ४) आधुनिक जगाचा इतिहास - मा.श. मोरे
- ५) और बाबासाहेब आंबेडकर ने कहा - डॉ. एल.जी. मेश्राम, विमलकीर्ति
- ६) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची पत्रकारिता.
- ७) बुध्द धम्म आणि बौध्दांचे दायित्व - भ. सदानंद महाथेरो

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - IV**

Paper - XII पालि निबंध

Marks - 50

Text -

Marks - 30

- १ भगवा बुध्दो
- २ तिलक्खणं
३. अरियङ्गिको मग्गो
- ४ चत्तारी अरियसच्चानि
- ५ पटिच्चसमुप्पादो
- ६ निब्बानं

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) पालि निबंधावली - डॉ. शुक्ला
- २) पालि निबंधावली - डॉ. भाऊसाहेब कुन्हाडे
- ३) महावग्ग पालि - भिक्खु जगदीश काश्यप

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - III**

Paper - XIII बौध्दसाहित्य व संस्कृती

Marks - 50

Text -

Marks - 30

- १ बौध्द इतिहासाची साधने (साहित्य व पुरातत्व)
बौध्द कला व बौध्द कलेचे विविध टप्पे
- २ बौध्द विहार व विहारातील शिक्षण पध्दती,
एक गाव एक विहार संकल्पना
आधुनिक काळात विहारांची निर्मिती व उपयोगिता
३. प्राचीन बौध्द महाविहार (विद्यापीठ)
नालंदा, विक्रमशिला, ओदन्तपुरी
- ४ बौध्द धम्माचा प्रचार व प्रसार
भारत, सिरिलंका, थाईलंड, बरमा

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) बौध्द दर्शन - महापंडीत राहुल सांकृत्यायन
- २) बौध्द दर्शन तथा अन्य भारतीय दर्शन - डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
- ३) प्राचीन बौध्द विद्यापीठे - डॉ. सी.आर. इंगळे
- ४) बौध्द शिक्षण पध्दती - मा.श. मोरे
- ५) धम्म साहित्य आणि संस्कृती - डॉ प्रभाकर गणवीर

**M.A. II Year
Pali & Buddhism
Semester - IV**

Paper - XIII बौध्दसाहित्य व संस्कृती

Marks - 50

बौध्द तत्वज्ञान (Buddhist Philosophy)

Text -

Marks - 30

- १ प्रतिव्यसमुत्पाद
- २ चार आर्यसत्य
३. आर्यअष्टांगिक मार्ग
- ४ अनिश्वरवाद
५. अनात्मवाद
६. अनित्यवाद
- ७ कम्मसिध्दान्त
- ८ निब्बान

Internal Evaluation - 20 Marks

संदर्भ ग्रंथ :

- १) बुध्द धम्माचे मूळ सिध्दांत - मा.श. मोरे, कौशल्य प्रकाशन औरंगाबाद
- २) भ. बुध्द आणि त्यांची चार आर्यसत्य - डॉ. एस.एम. मांडवघरे
- ३) मध्यम मार्ग - मा.श. मोरे
- ४) बौध्द शिक्षण पध्दती - मा.श. मोरे
- ५) धम्म साहित्य आणि संस्कृती - डॉ. प्रभाकर गणवीर
- ६) The Buddha and his Dhamma - by Dr. B.R. Ambedkar.
- ७) भ. बुध्द और उनका धर्म (अनु.) - डॉ. भदंत आनंद कौसल्यायन.
- ८) भगवान बुध्द आणि त्यांचा धम्म - (भाषांतर) म.भि. चिटणीस